

Milieubeleid in de eeuw van de waarheid

Komende herfst verschijnt de derde en laatste versie van het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP). Sinds de eerste versie in 1989 de aanleiding vormde voor het opblazen van het tweede kabinet-Lubbers, verschijnt het NMP steevast vlak voor de verschillende verkiezingsprogramma's. Daarmee vormt het een ijkpunt voor de milieudoelen van de verschillende partijen. Evencens sinds de eerste versie bevat het NMP al doelstellingen die reiken tot in de volgende eeuw. Maar voor het eerst wordt dit jaar milieubeleid geschreven dat meegaat tot in de volgende eeuw, een eeuw die voor het milieubeleid in veel opzichten de eeuw van de waarheid wordt. In de komende decennia moet immers antwoord worden gevonden op problemen waarvan de ernst nog maar sinds enige decennia tot ons is doorgedrongen. Dat is de context waarin dit zomernummer van Christen Democratische Verkenningen verschijnt. We hebben verschillende auteurs, ieder vanuit haar/zijn eigen achtergrond gevraagd de stand op te nemen, de successen en de zwakke plekken in het nationale milieubeleid te inventariseren en de contouren te schetsen van de best denkbare inzet in het milieubeleid voor de komende jaren. Het resultaat is veelkleurig en kent zeer verschillende accenten. Dat begint al met de waardering van de resultaten tot nu toe. En het werkt door in de aanbevelingen voor de toekomst.

Op dit moment is een groot aantal rijksnota's in voorbereiding of net uitgebracht die het thema duurzaamheid direct raken. Onlangs is de nota 'Op weg naar een duurzame economie' verschenen. In het najaar verschijnen de nota 'Milieu en ruimte', het hierboven genoemde NMP3 en de Vierde Nota voor de Waterhuishouding. Met dit nummer kunnen de gedachten worden bepaald voor de CIDA-inbreng in de discussies die naar aanleiding van deze nota's zullen worden gevoerd.

Wanneer we de stand opnemen, verschijnt een genuanceerd beeld. In de laatste jaren zijn belangrijke resultaten geboekt: het oppervlaktewater is lang niet zo schoon geweest, de afvalstroom neemt dankzij het enthousiaste scheiden van de consument gestaag af en de emissies naar de lucht door bedrijven zijn sterk verminderd. Maar niemand zal spreken van een succes over de hele linie. Daarvoor zijn nog te veel hardnekkige problemen aanwezig, waarvan het er niet naar uit ziet dat met de bestaande maatregelen de afgesproken doelstellingen worden gehaald. Het broeikaseffect, de groei van het energieverbruik en de nog steeds groeiende verzuring door autoverkeer en intensieve veehouderij zijn voorbeelden van problemen waarvoor een succesvolle aanpak nog bepaald niet in beeld is.

De nieuwste verhalen op milieugebied zijn weinig opwekkend. De VN-confe-

rentie over milieu en ontwikkeling in New York van juni jongstleden - bedoeld om de wereld-milicutop van Rio de Janeiro van 1992 een krachtig vervolg te geven - resulteerde in een wazig en teleurstellend slotdocument. Internationaal draagvlak voor broodnodige maatregelen lijkt dunner dan ooit. En ook in het nationale milieubeleid liggen de teleurstellingen voor het oprapen. Uit de voortijdig uitgelekte 'Nationale milieuverkenning' van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) blijkt dat hoofddoelstellingen van milieubeleid op geen stukken na worden gehaald. Hoe pijnlijk moet geloofwaardig milieubeleid nog worden?

Hoe moet het milieubeleid van morgen worden vastgesteld? Door de stand op te nemen, positie te bepalen en vervolgens keuzes te formuleren. In dit nummer verkennen verschillende auteurs de voortgang in de afgelopen jaren op deelterreinen. Welke ontwikkelingen zijn hoopgevend, welke teleurstellend en welke lessen zijn daaruit te trekken voor de komende jaren? Als milieubeleid een kwestie is van keuzes maken en taai volhouden, waarop zetten we dan in? Welke inzet zou typerend kunnen zijn voor de christen-democratie, om te beginnen in het komende verkiezingsprogramma?

Het zomernummer begint met het opnemen van de stand van zaken in het milieubeleid. Daarna wordt ingegaan op het milieubeleid vanuit een ethische of levensbeschouwelijke invalshoek. Er is immers volop reden voor de christen-democratie om discussies over de toekomst van het milieubeleid op basis van uitgangspunten geïnspireerd te voeren. Alle reden om hoge eisen te stellen aan

de manier waarop in het milieudebat wordt vormgegeven aan idealen. De lat ligt hoog. Tien jaar geleden introduceerde het Brundtland-rapport het begrip *sustainable development*, bij ons vertaald met duurzame ontwikkeling. Het begrip was bedoeld als antwoord op de geconstateerde samenhang tussen maatschappelijke en economische ontwikkeling en milieukwaliteit. Het begrip 'duurzaam' kreeg vervolgens vleugels in het milieubeleid en ging een eigen leven leiden. Hoe verhoudt zich christen-democratie met duurzaamheid? Maar wat hebben 'christelijke partijen' nou eigenlijk precies met 'rentmeesterschap'? Uitgangspunt is dat mensen beheerders zijn en geen bezitters van de schepping. De schepping mag niet zodanig worden aangetast dat ze onherstelbaar beschadigd wordt en niet kan worden doorgegeven aan volgende generaties. Deze gedachte vormt ook de kern van het rapport 'Schepping en rentmeesterschap' dat het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA enkele jaren geleden uitbracht. Ook in 'Nieuwe wegen, vaste waarden' neemt een duurzame samenleving een belangrijke plaats in: "Duurzaamheid brengt de kwaliteit van de huidige samenleving en die van komende generaties met elkaar in verband. Duurzaamheid staat geen schulden toe of risico's die de toekomst onevenredig belasten".

In het zomernummer worden in diverse artikelen uitvoerig specifieke aspecten van het milieubeleid onder de loep genomen, waarbij trends en ontwikkelingen aan de orde komen. Daarin bestaat speciale aandacht voor de relatie tussen verschillende doelgroepen en het milieubeleid. Met welke opgaven worden deze doelgroepen geconfronteerd? Hoe

kan die opgave op een geloofwaardige manier worden ingevuld?

Na de paragraaf 'partners in duurzaamheid' volgt de slotbeschouwing. Deze gaat in op de consequentie van de diverse bijdragen voor de route van het CDA in de komende jaren. Hoe hangt de vlag er bij in het milieubeleid, wat is de bijdrage van de christen-democratie daarin en welke inzet mag in de komende jaren van het CDA worden verwacht? Op basis van de suggesties van de diverse auteurs wordt een agenda voor het toekomstige milieubeleid geformuleerd. Het CDA staat voor de opgave om de agenda ook daadwerkelijk inhoud te geven: in het verkiezingsprogramma en in de keuzes die in de dagelijkse politiek op nationaal, regionaal en lokaal niveau moeten worden gemaakt.

Mr.dr.s. F.J. Paas en mr.dr.s. J.W.E. Spies